

**NAGY SÁMUEL,
A JÉNAI ÁSVÁNYTANI
TÁRSASÁG
MAGYAR TITKÁRA**

Viczián István és Pathy-Nagy Gábor

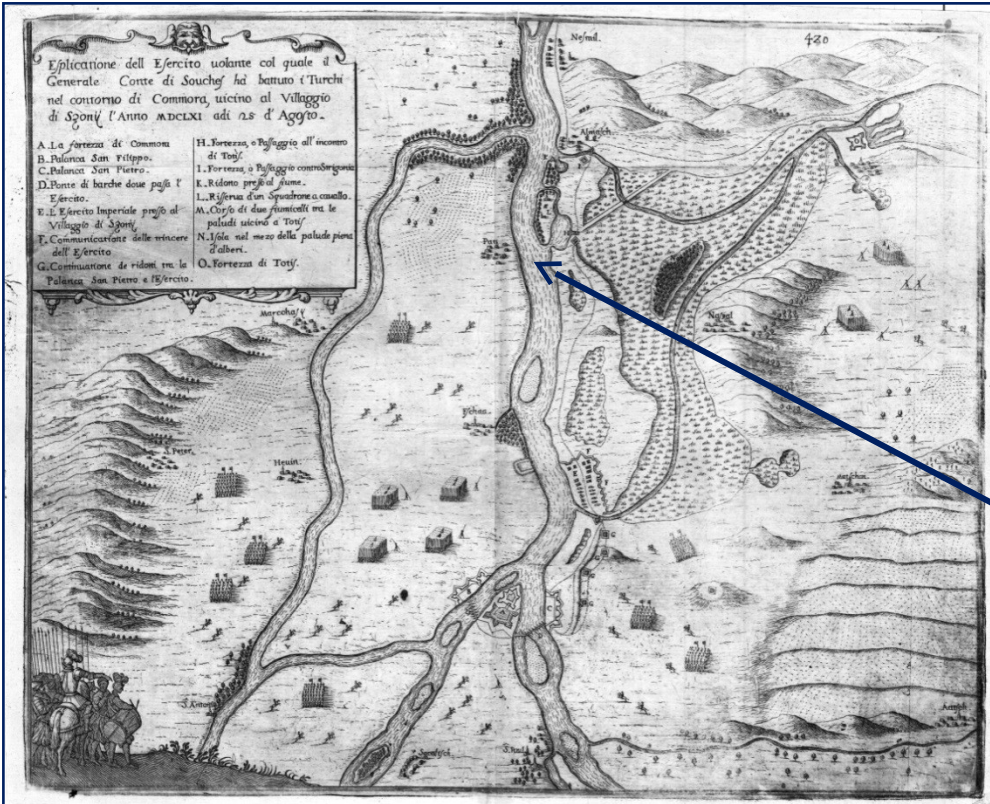
EMT Tudománytörténeti Konferencia,
Nagykároly, 2024. június 29.

CSALÁDI HÁTTÉR

Származása:

Született: Komárom,
(eddig: kb. 1770.)

A család nevének eredete:
Pathy Nagy, Komárom
megyei nemesi család
(Priorato 1672 térképén: Patt,
ma: Pat, Izsától K-re,
Almásfüzitővel szemben)

É ←

Címer

A nemességet és a címet kapta:

Pathy Miklós

1579. november 1-jén

Báthory István

erdélyi fejedelemtől

(A nemesi levél a nyíregyházi vagy a szatmárnémeti levéltárban van.)

Bagoly a címerben:

Pathy Miklós tudós

vagy orvos volt??

A NEMES
PATHY-NAGY

c s a l á d c í m e r e

1 5 7 9

Nemesi bizonyságlevél

Eredeti (latinul): kiadta Komárom vármegye, Komárom, 1804. április 12. (Nincs meg)

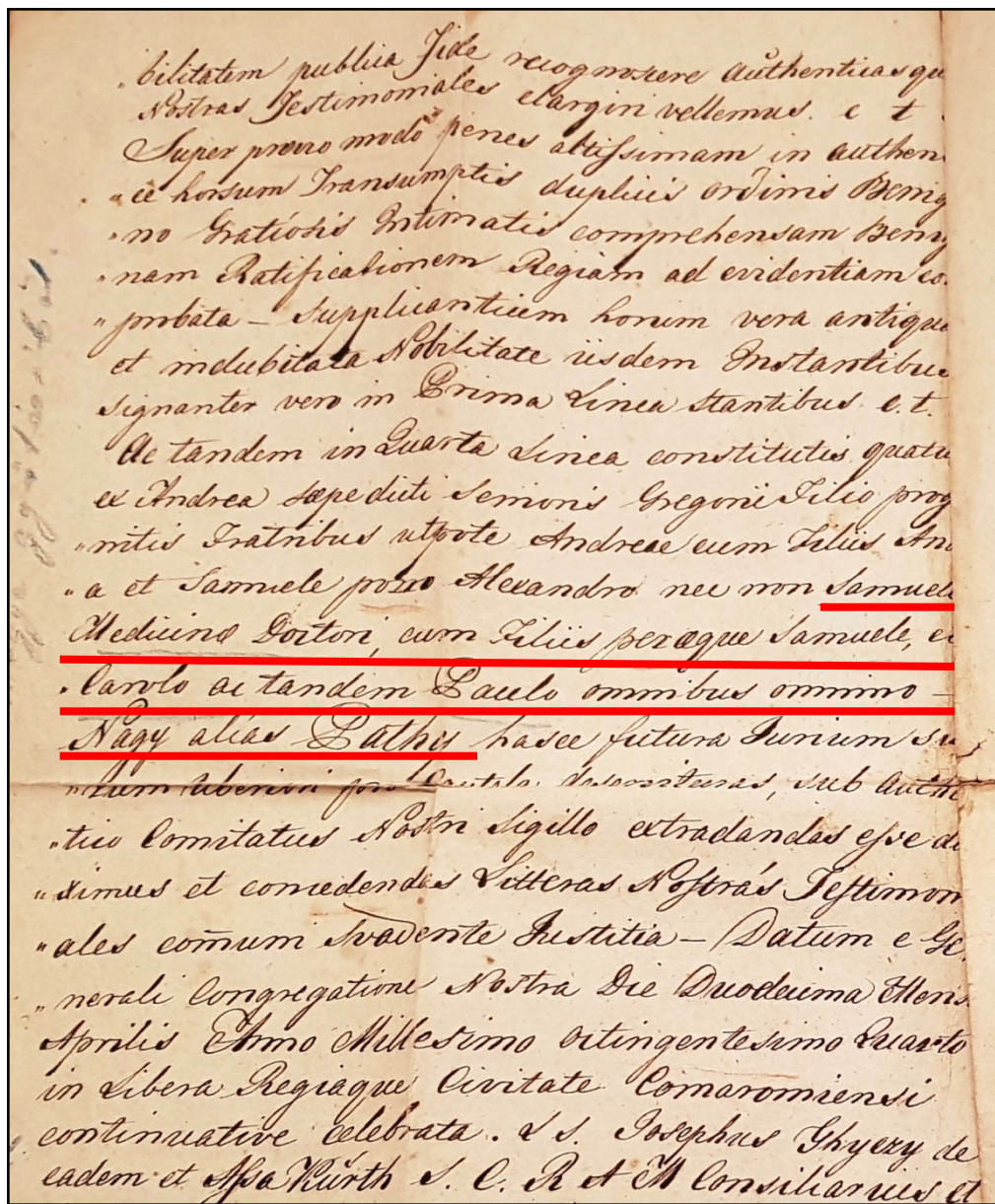
Megerősítés (magyarul): kiadta Somogy vármegye, Kaposvár, 1835. január 7. (Másolat hitelesítése: Iharosberény, 1835. október 9.)

Közjegyzői hiteles másolat: Budapest, 1917. november 22.

Igazolás: M. kir. Belügy-minisztérium, Budapest, 1935. május 6.

A bizonyságlevélre hivatkozik:

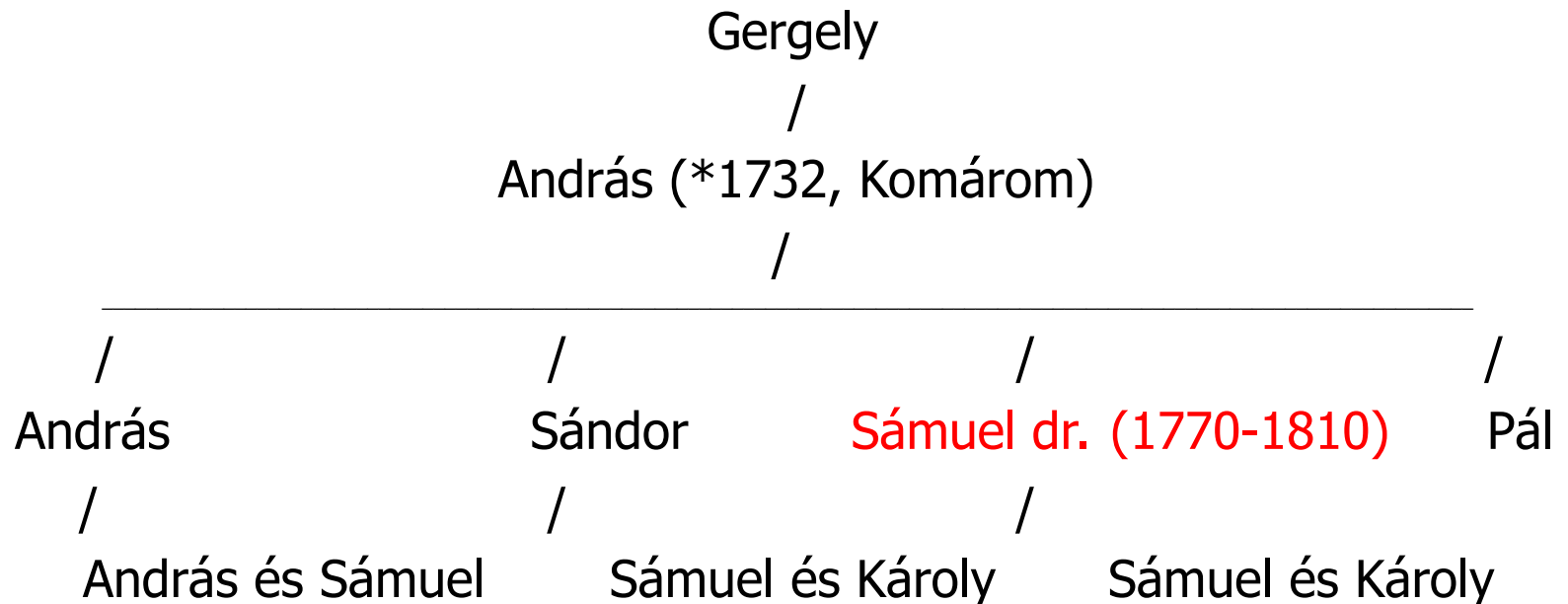
Alapi Gyula 1911: Komárom megye.

bilitatem publicam fidei recognoscere authenticasque
Nobis Testimoniales elargiri vellemus. et
Super pro modo per nos altissimam in authent.
a e horum Transumptis duplici ordinis Peni-
mo Gratiosis Internatis comprehensam Peni-
nam Ratificationem Regiam ad evidentiam co-
probata - Supplicentium horum vera antiqua
et indubitata Nobilitate usdem Instansibus
signanter vero in Prima Linea stantibus e. t.
De tandem in Quarta Linea constitutis quatuor
et Andrea Sepediti Simonis Gregorii Filii pro-
mitis Fratibus utroque Andrea cum Filio An-
a et Samuele pro Alexandro nec non Samuele
Medicinis Doctori, cum Filio proque Samuele, et
Carolo ac tandem Paulo omnibus omnino
Nagy alias Lathos hanc futura Junium su-
mum laborum pro Nobilitate Universitates, sub authen-
tici Comitatus Nobis sigillo extradandas esse de-
dimus et concedendas litteras Nobis Testimon-
ales eorum tradente Justitia - Datum e Ge-
nerali Congregatione Nobis Die Duodecima Mensis
Aprilis Anno Millesimo octingentesimo Quarto
in Libera Regiisque Civitate Comaromiensi
continuative celebrata. et J. Josephus Ghyzey de
eadem et J. P. Würth J. C. R. et A. Consiliarius et

Nemesi bizonyáglevél (a Nagy Sámuelre vonatkozó rész fordítása és ennek alapján családja)

- Végül a negyedik ágban a gyakran megnevezett idősebb Gergely fiától, Andrástól négy fivér származott, úgymint András és fiai, András és Sámuel, továbbá Sándor valamint Sámuel orvosdoktor, akiknek a fiai teljesen egyformán Sámuel, és Károly és végül Pál mindannyian – Nagy másként Pathy...

Nagy Sámuel születési (keresztelési) dátuma: 1770. május 30.

Apja Nagy András, foglalkozása: exomidarius (férfi ing- vagy zubbonykészítő)

Anyja Fábián Katalin

Május. #. 1770.

Die Dop.	Nomen Baptizati.	Parentes, Religio.	Conditio,	Barri, Religio.	Conditio,	Barri.	Baptizans.
29.	Elisabetha.	Joannes Nogradi, nauta. Cath. Elisabetha Kürei, ejus Conj. Cath.		Mathias Estl, nauta ad Trajectum. Cath. Eva Wolffin, ejus Conj. Cath.		Comar.	S. B. Ignatius Hapuvári e. S. J.
29.	Juditha.	Stephanus Varga, nauta. Calv. Juditha Bott, ejus Conjung. Calv.		Stephanus Harasti, aungalis hospes, Calv. Catharina Mézes, Calv.		Comar.	Idem.
30.	Samuel.	Andreas Nagy, Geomida, vins. Calv. Catharina Fábián ejus Conj. Calv.		Goamey Vajda. Calv. Elisabetha Maketi, ejus Conj. Calv.		Comar.	Vide in fi- ne ami Sub No. 2do.

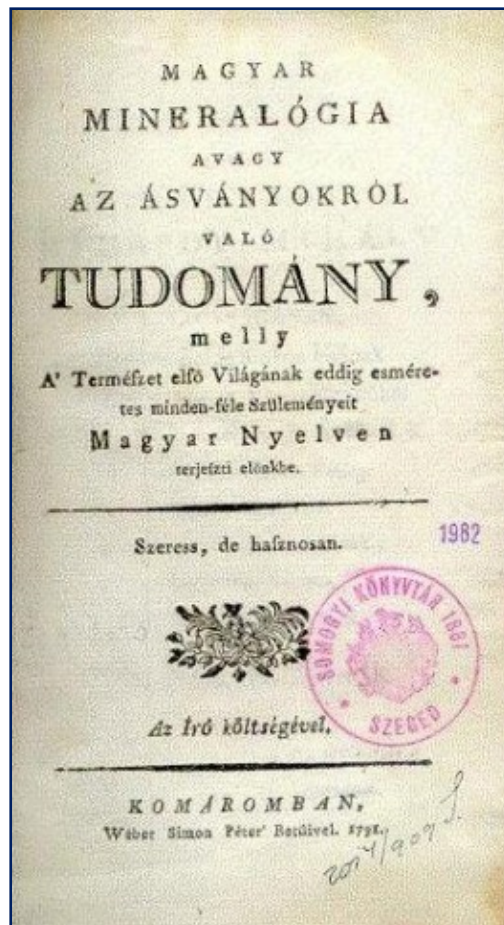
**FIATAL KORA
KOMÁROMBAN
1770-1788**

Nagy Sámuel fiatal kori arcképe

Komárom? 1780-as évek. (Eddig nem ismertünk róla arcképet!)

A Komáromi Tudós Társaság és a Minden-es Gyűjtemény

- **Péczei József**
református lelkész:
1783-1792.
Csokonai és Nagy
Sámuel példaképe.
- 1783: **Komáromi
Tudós Társaság.**
- Tagja: **Zay Sámuel**
(Magyar
mineralógia, 1791).

A Komáromi Tudós Társaság és a Minden-es Gyűjtemény (folyt.)

MINDENES
GYŰJTEMÉNY
1790. Éfzt.
IV. NEGYED.

Sz. György Havának első Napjától fogva
Sz. Jakab Havának első Napjádig.

Mindennek tartzeni lehetetlen
akáruí egygyűjűség.

Írattatott 's Nyomtatottat
KOMÁROMBAN.

Wéber Simon Péter' betűjével.

- 1789-1792: **Minden-es Gyűjtemény.**
- **Zay Sámuel(?)**: Abraham Werner és Benkő Ferenc könyvei, drágakövek.
- **Nagy Sámuel(?)**: „A tüzet okádó hegyekről” (Etna, Vezúv, Hekla, Kamcsatka) (1791. V. negyed).
- **Fejér György(?)**: Üdvözlő költemény **ifj. gr. Teleki Domokos** tiszteletére (1790. IV. negyed).

DOMOKOSI, I. P. A. COM. TELEKI.

AUG. FRANCISCO. ILLA. CUBICULIS.

ET SUPR. TRIB. IUST. TRANSILV. ADESS.

Occidit ingenio brevibus maturior annis.

**TANULMÁNYAI
DEBRECENBEN
1788-1797**

Élete

- **Debreceni tanulmányai:**
- 1788-tól a református kollégiumban, 1795-1797: könyvtáros, szenior,
- 1793-: filozófiát tanít. Csokonai barátja. (Szilágyi 1981)
- 1794: Kazinczy Ferenchez levél.
- Fordításai: Campé: *Psychologia* és Sander: *Az Istennek jósága és böltsessége a' természetben*. Megjelennek: 1794. Wéber Simon Péter kiadása, Pozsony és Komárom.
- „Ebből nagy philosophust lehet várni: ezt egy discursusa meg mutatja... Őtet nagy emberek betsülik.” (Magyar Hírmondó, 1794. április 4.)

Élete (folyt.)

egy merítővel ken kerülni; én egyenesen jöttem s két statiót fizettem. Az útban lát- szik Álmosd, Semjén, Keserű, Bagamér. Semjénben laknak K a z i n c z y é k. Középe Létáról Debreczennek egy debreczeni fo- gadó, holott mi is megállotunk, hogy a kocsist megitassuk. Bemenvén a fogadóba találtam két debreczeni deákot ebédelve s kérdém tőlük, hogy hát az a két deák— a kikért vágytam inkább Debreczenbe mulat- ni— Csokonay és Nagy Sámuel nem mentenek-e ki innepre? felel az egyik: „Cso- konay Debreczenben a professorokkal nem egyezhetvén, tegnapelőtt ment Patakra ha- zai törvényt tanulni; Nagy Sámuel pe- dig én vagyok.” Ez a véletlen találkozás nekem igen nagy örömemre volt s egy- órát mintegy véle beszélgettem, s minden-

ben megfelelt róla előre formált reménysé- gemnek; sajnálom nagyon; hogy több időt vele nem tölthettem. Ez a Sándor és K a m p e psychológiájának fordítója, s e mel- lett kivált a philosophikumokban éles és mély belátású ifjú.

- 1795. dec.: Erdélyből ifjú gróf **Bethlen Elek**.
- *„Ez a Sander és Kampe ... fordítója, s e mellett kivált a philosophikumokban éles és mély belátású ifjú”.*

Élete (folyt.)

- 1798: Sander fordításának javított és bővített 2. kiadása, előszó ***Bétsben 1. Junii 1797.***
- **Igló**, 1797. július 8.: Salomon Gessner fordítása. „*Meglátszik Kazinczy hatása*”, nyelvezete „*értelmes, folyékony, hű, csak költőietlen*”. (Fürst Aladár 1900)
- **Jéna**: 1797-1799. A Mineralógiai Társaság egyik alapítója és aktív tagja.
- **Bécsi** egyetem. Orvos **Komáromban**. Himlőoltás. 1803: Kazinczy balesete Tatánál.
- 1810: meghalt **Komáromban**.

PSYCHOLOGIA.

Conventus I. Besimensis

C Á M P É B Ö L.

J. Jos. Sam. Baroch. Besimensis
1794

Baroch.
1794

Pozsonban és Komáromban,
Wéber Simon Péter költségével és betüivel,

1794.

Psychologia. Cámpéből. 1794.

Fordította és
a „V* S*nek N*” c. ajánlást,

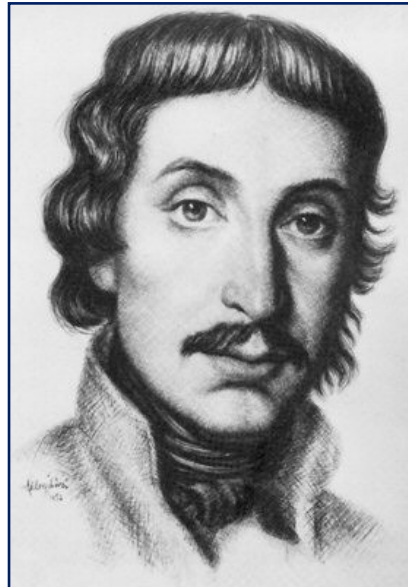
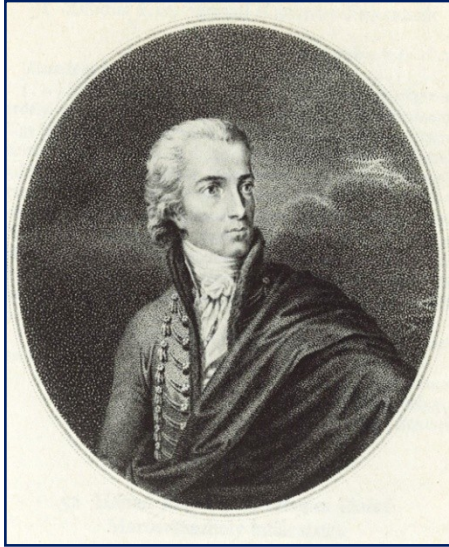
„Az olvasóhoz” c. előszót és
a jegyzeteket írta
Nagy Sámuel

Az **előszóban** a könyv
beszélgetve tanító módszerét
dicséri, saját pedagógiai
elveit foglalja össze, és
felsorolja az újabb lélektani
irodalmat.

A Sander fordítás (1794, 2. kiadás: 1798) irodalomtörténeti vonatkozásai

- Eredeti: 1778, Átdolgozás.
„Majdnem kétannyira szaporodott”.
„A német firhangot lehúzván: a magyar világ piacára kitettem.”
- **„fiziko-teológia”**
(Kepler, Newton, Derham 1713, ford. Segesvári István debreceni orvos, Bécs, 1793).
- **Sander:** *„Minden vizsgálódásunk után nagyobb és imádásra méltóbb az Isten!”*
- **Nagy Sámuel** bevezetője: Helvétiuszal szemben,
„minden dologban az Istent találjuk fel”.

A Sander fordítás (1794, 2. kiadás: 1798) irodalomtörténeti vonatkozásai

- Ajánlás **Kazinczy Ferencnek** (csak 1794):
*„A Te nevedet metszem
homlokára.”*
*„Feles számú új szókat kellett
találnom”.*
- **Csokonai Vitéz Mihály**
üdvözlő verse: *„Múlik mord
egünk homálya...”*.
Péczei József Young és
Hervey fordításai után...
*„Jer, Barátom! Harmadiknak
Hozd elő Bölts Sandered’.”*

A Sander fordítás (1794, 2. kiadás: 1798) irodalomtörténeti vonatkozásai (folyt.)

- **Ch. F. Gellert** (1715-1769) verse (Péczei hatása).
- Fejezetek végén összefoglaló versek: **Lengyel József?** (1770-1822) (Szilágyi 1981a).

- **Heinrich Sander** (1754-1782) életrajza: teológus Tübingenben, természettanár Karlsruhében.

A könyv földtudományi részei

„a száraz *systema* helyett ... **némely válogatott darabjait** hozza fel az ékes természetnek”.

Csillagászat, fizika, emberi test hiányzik, inkább állattan, növénytan és mineralógia (=földtudomány).

- **A földtani törvényszerűségek véletlenszerű jellege:**
„Nem úgy tetszi-é gyakran, hogy a föld rakások, homok, agyag, kő-sziklák, kova, márvány, kő- és ércbányák **történetből és rendetlen** vagynak szerte széllyel a földön?” ...
Mégis, a „történetből” (=véletlenül) fellépő hatások, a „húzás, taszítás, nyomás **sokkal bölcsebb s okosabb rendet csináltak**, mint a legbölcsebb emberek elméi kigondolhatták volna.”

A könyv földtudományi részei (folyt.)

- **Érctelepek:** *„Mennyi sok meszet, mázt, krétát, homokot, kovát, követ, kén-követ, salétromot, drágaköveket, vasat, rezet, ónt, ezüstöt, aranyt, platinát, - gyantát – szurkot – kámfort, **kő-olajat** [! = Bergöhl] ásnak ki naponként a földből...”*
- **Só,** pl. tengeri só, erdélyi sóbányák, magyar alföldi „Natron”, „lúg-só”, „pótas”. **(Nagy S.)**
- **Arany és ezüst:** *„körmötzi és selymetzi bányák”, Erdély. **(Nagy S.)***
- **Kőszén fajtái:**
 1. *„Csak rétegenként vagyon, poronyó és könnyű, a színe **barna**, s ha egyszer meggyullad, magában is szépen ég, a füstje sem annyira setét s kénkő szagú.”*
 2. *„mélyebben vagyon, tömött, kemény, nedves, **fekete**, és szurok szagú lángot bocsát.” **(Nagy S.)***

A könyv földtudományi részei (folyt.)

- **Tőzeg eredete:** *„ahol régenten vagy fák rothadtak el, vagy pedig a tók fenekei, nád gyökerei, kákával, sással minden nyáron teli nőnek, a víz benne elrothad, s a fekete bűdös fenék sár, mely a gyökereken alól vagyon, torfnak alkalmas.” (Nagy S.)*
- **Tőzeg lelőhelyei:** A **torf** lelőhelye a Bánátban Alibonár, de *„lehetne készíteni Kartzag körül is Karajánoson”.* (Nagy S.)
- **Köszén eredete:** Egyesek szerint a kőszének *„a plánták országából vették volna eredetüket”*
Az angol Milles szerint *„a fa-szén nem a plánták, hanem a **minerálék országából** való”.* (Nagy S.)

A könyv földtudományi részei (folyt.)

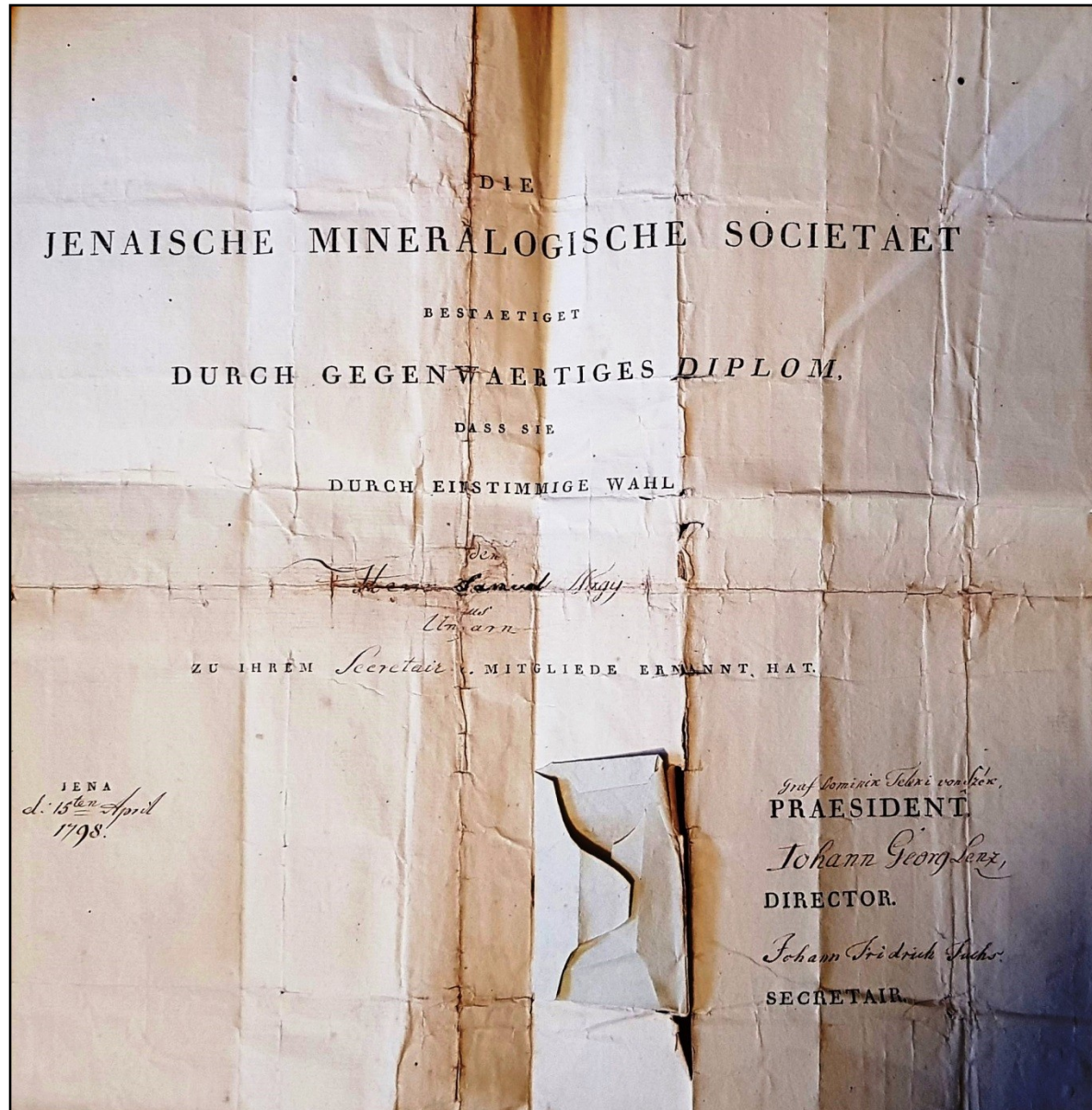
- **„ásovány”** szó: egy helyen, a fosszilis fákra (*lignum fossile*) vonatkoztatva. – **„Ásvány”** szó Zay könyve (1791) címében: „...*az ásványokról való tudomány*”.
- **A földtani folyamatok értelmezésének bizonytalansága:** *„Csak úgy látszanak a Természet nyomai itt e földön, mint az utazók útja az ázsiai és afrikai homoktengerben, melyet a szél elvisz, sokszor látjuk az eszközt, nem értjük a véget, látjuk a következéseket, de okait nem magyarázhatjuk meg”.*

**ÁSVÁNYTANI MŰKÖDÉSE
JÉNÁBAN
1797-1799**

Működése a Jénai Ásványtani Társaságban

- 1797. december: **magyar alapító tagok:** Bredeczky Sámuel, Nagy Sámuel, Mihalik Dániel (19 közül 3).
- 1798: **magyar titkár.** Aláírása a Zay Sámuelnek küldött oklevélen, Jéna, 1798. június 2. Igazgató: Johann Georg Lenz, elnök: Teleki Domokos (Hála et al. 1998).
- 1799. január 13: **a társaság első nyilvános ülése,** 8 előadás közül 4 magyar: Nagy Sámuel, Stark Mihály, Óri Fábián László, Pázmándi Antal.
- Nagy Sámuel előadása: **„Magyarország kémiai-mineralógiai története”.**
- Később: **tiszteleti tag** (Gurka 2013).

Jénai titkári diploma, 1798. április 15.

DIE
JENAIISCHE MINERALOGISCHE SOCIETAET

BESTAETIGET

DURCH GEGENVAERTIGES DIPLOM,

DASS SIE

DURCH EINSTIMMIGE WAHL

Herrn Samuel Nagy
aus
Un. an.

ZU IHREM *Secretair* u. MITGLIEDE ERNANNT, HAT.

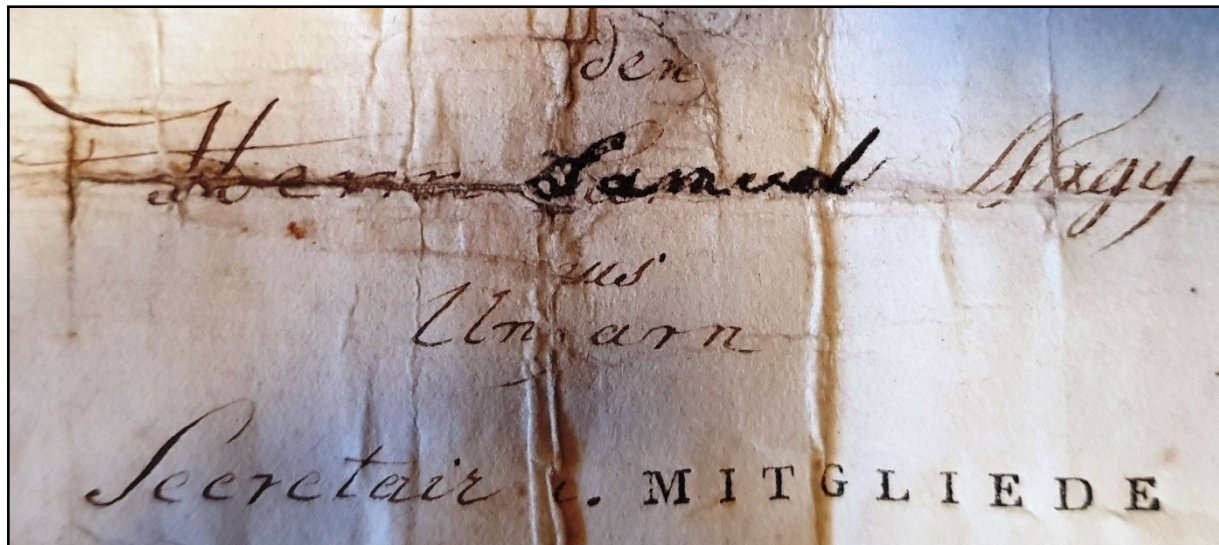
JENA
d. 15ten April
1798.

Graf Dominix Jéni von Kér,
PRAESIDENT

Johann Georg Lenz,
DIRECTOR.

Johann Friedrich Sack,
SECRETAIR.

A diploma részletei

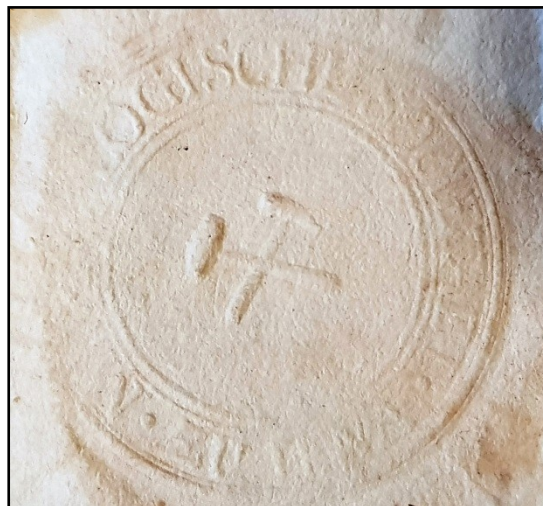

[egyhangú
választással] **Nagy
Sámuel** urat
Magyarországból
titkár r. tagjává
[kinevezte]

Gräf Dominik Teleki von Szék,
PRAESIDENT.

Johann Georg Lenz,
DIRECTOR.

Johann Friedrich Fuchs.
SECRETAIR.

Aláírások:

gr. Teleki Domokos
Johann G. Lenz
Johann F. Fuchs

pecsét

**HÁZASSÁGA
1798?**

Felesége, Luisa Kaul (sz. 1779) keresztlevele

Extractus
Evangelij Kirchens Gebrodt
Niederdeutsch
Im Jahr Christi 1779. den 19ten zu Monats
Februars. ward in Gebrodt die
geborene, welche 21ten zu Gebrodt
Luisa Carolina Maria
Geboren: Johann Peter Paul Gießhübel
Margaretha Elisabetha
Anna Katharina und Anna
Margaretha und Barbara Ambräu
Gebrodt den 19ten Jun. 1779.
in diesem Extractus
Klick pastor

- Született: Gebrodt, 1779. február 19.
- Baden Nagyhercegség, Sponheim Hátsó Grófság, ma: Rheinland-Pfalz tartomány, Németország
- Kivonat a gebrodti evangélikus egyház anyakönyvéből, kivonat dátuma: Gebrodt, 1798. június 19.

A keresztlevél német szövege és magyar fordítása (részletek)

Extractus Evangelisch Lutherischen
Gebrodter Kirchenbuchs

In Jahre Christi **1779. den 19ten**
Monaths Februar war in **Gebrodt**
ehelich gebohren, und den 21ten F.
getauft

Luisa Carolina Maria

Eltern: Herr **Johann Peter Kaul**
Hochfürstlich Marggräfl.
Badischer Förster des Amts
Winterburg und

Anna Margaritha eine geborne
Andräin.

Geben.

Gebrodt den 19ten Jun. 1798.

Kivonat a gebrodti lutheránus
evangélikus egyházi anyakönyvből

Krisztus **1779. évében február**
hónap 19-én Gebrodtban született
házasságban, és f. 21-én
megkeresztelték

Luisa Carolina Mariát

Szülei: **Johann Peter Kaul** úr,
badeni főhercegi, örgrófi erdész
a winterburgi hivatalnál és
született Anna Margaritha Andrä.

Kiadva: **Gebrodt, 1798. június 19.**

•Luisa Magyarországon a **Ludovica**
nevet használta

Peter Kaul egy korabeli hivatalos kalendáriumban és Nagy Sámuel erdészeti kapcsolatai

142

Amt Winterburg.

Amt Winterburg,

in der hintern Graffschaft Sponheim.

Dasselbe bestehet in dem Städtlein Winterburg, dann denen Dorffschaften Mehbach, Daubach, Eckweiler, Pferdsfeld, Zppenschied, Winterbach, Gebrod, Spall, Allensfeld, und gehöret in Ansehung des Forstwesens unter das Oberforstamt zu Kirchberg.

Amtmann: Herr Carl Ludwig Jacobi, Rath.

Buchhalter und Verrechner: Herr Carl Frid. Gerstner.

Sörster zu Gebrod und übrigen Orten: Hr. Peter Kaul.

Amtscassier: Hr. Heinrich Schanz.

Amtsbott und Mitter: Melchior Koos.

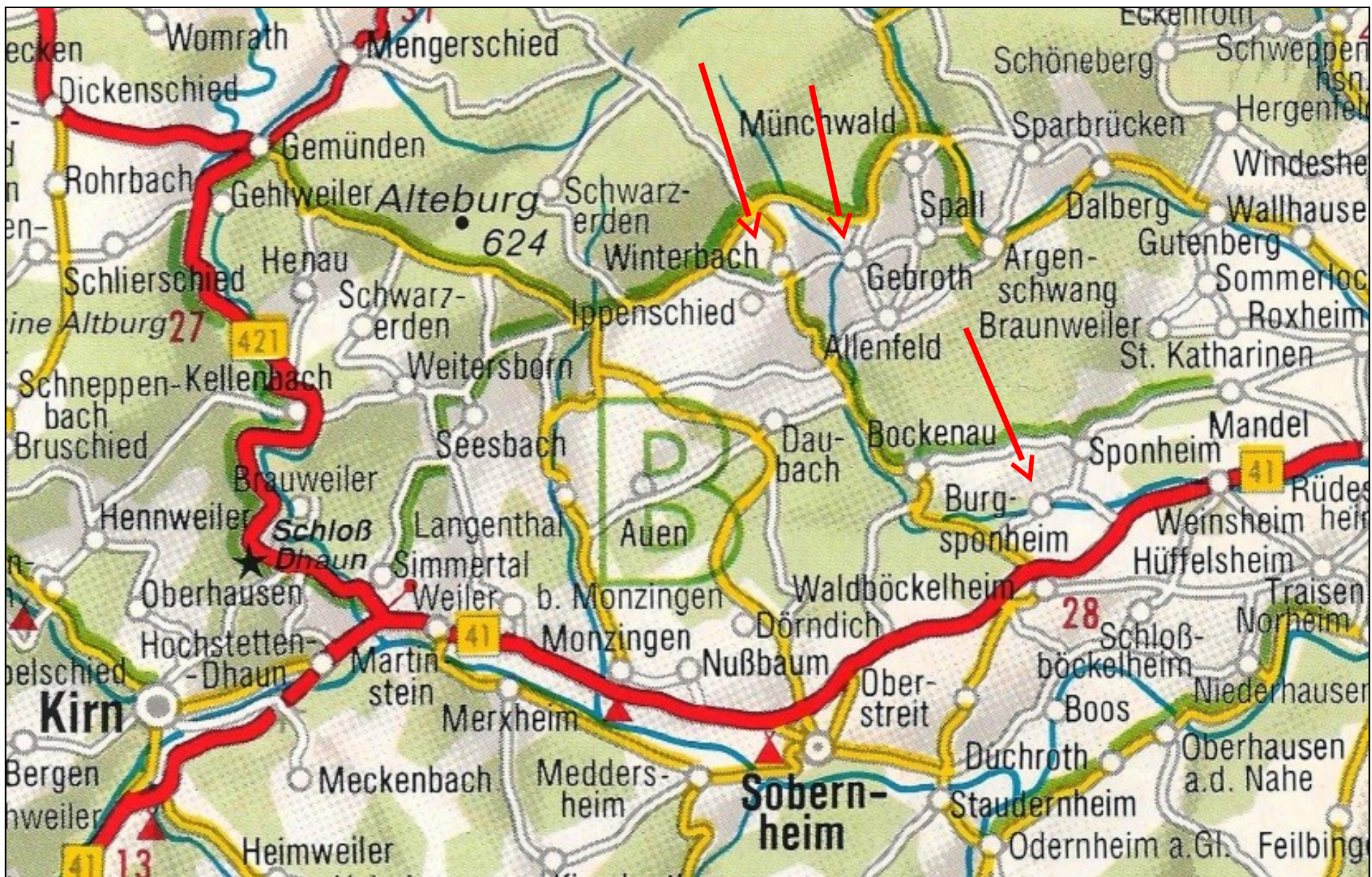
(Hochfürstlich-markgräfllich-badischer Hof- und Staats-Kalender, 1777, p. 142.)

Nagy Sámuel tagja volt a **szászországi erdészeti társaságnak** is:
Herzoglich-Sächsisch-Gothaische und Altenburgische Societät der Forst- und Jagdkunde zu Waltershausen

Térkép: Hunsrück, Rheinland (Andrees Handatlas 1893)

Térkép: Hunsrück, Rheinland-Pfalz (Autoatlas 1993/94)

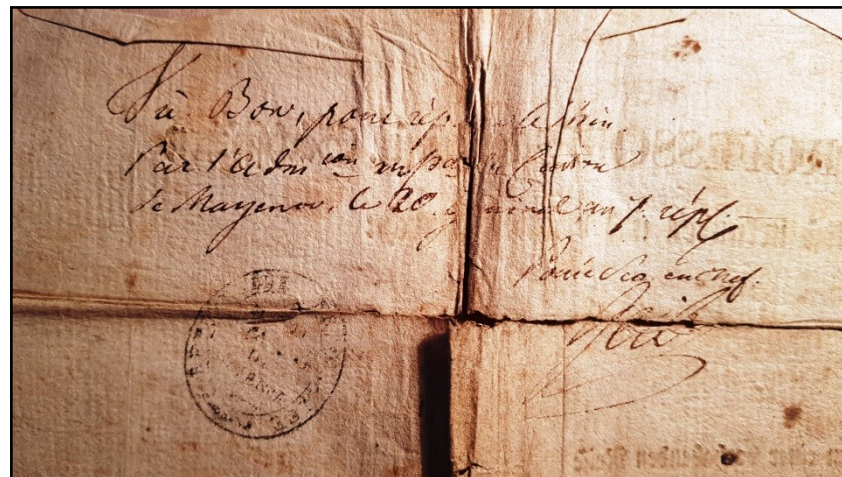

Sir PROECTOR und PROFESSORIS der Fürstl. Sächsischen
gesamten Universität hieselbst urkunden und erkennen dadurch:

Demnach uns Vorher dieses *an Rudolphus medicinas, Simuel Nagy,*
aus Buda zu Nürnberg zu befragen

zu erkennen gegeben, *wegen einer vorhabenden Reise nach Paris in departement*
eines Passes und Zeugnis bedürftig sey, daher ihm solchen zu ertheilen, gebethen haben *den Vorher bey.*
Allermassen nun Vorher dieses bey hiesiger gesunden und reinen Luft von hier abreise und keine ansteckende Krank-
heit sich hiesigen Ortes, hohen Dank, annoch gedüßert;
So haben wir also *ihm* Pass *hiermit* ertheilen, und Jedermiglich ersuchen wollen, *da*
so wol vor sich, als bey sich *haben in unsern* frey, sicher und ohngehindert *es - und* repassiren zu lassen.
Urkundlich, mittelst *der* Insigne der Universität *Insiegel*, und meiner, *des* eigenhändigen
Nahmens-Unterschrift. *Geden, Jena den 6ten März 1799.*

**Nagy Sámuel útlevele,
Jéna, 1799. március 6.,
és francia nyelvű
láttaozás a hátoldalon**

Az útlevél kézzel írott szövegeinek átírása és magyar fordítása

Eredeti szöveg

- Der studiosus medicinae Samuel Nagy
- ... einige Freunde zu besehen ... die medicinischen Anstalten zu Mäynz (?) zu besehen
- ... nach Kreuznach in departement von Donnersberg

Dátum

- Jena, den 6ten Merz 1799.

Francia nyelvű láttamozás:

- ... Bon, pour répub. ... le Rhin.
- Par l'Adm^{ion} ... Contru
- le Mayence, le 20. Germinal, an 7 répl.

Magyar fordítás

- Nagy Sámuel orvostanhallgató
- ... néhány barátot meglátogatni ... Mainzban (?) egészségügyi intézeteket látogatni
- Kreuznach-ba, Donnersberg megyében

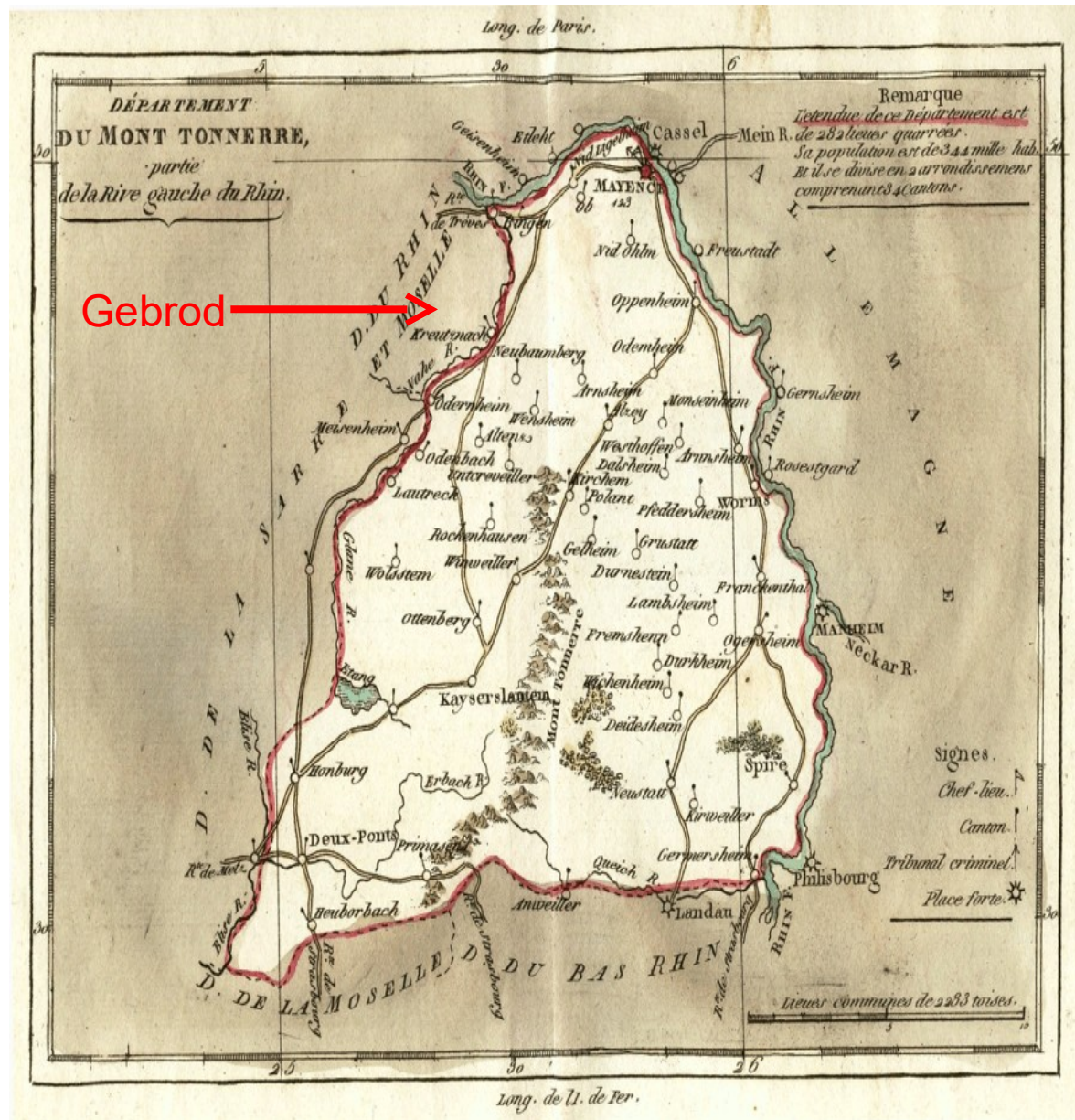
Dátum

- Jéna, 1799. március 6.

Francia nyelvű láttamozás:

- érvényes, a köztársaság ... Rajna
- A hivatal által ... ?
- le Mayence (Mainz francia neve), A köztársaság 7. éve, sarjadás hava 20. (1799. április 10.)

Térkép: Département du Mont Tonnerre (Wikipedia)

**ORVOSI MŰKÖDÉSE
KOMÁROMBAN
1800-1810**

Hufeland-fordítás (Takáts Sándor 1890)

„Julius 15-én — írja Takáts — a méltóságos gróf kívánsága szerint felkerestem Dr. Nagy Sámuel urat és bizonyossá tettem, hogy Huffeland: Guter Rath an Mütter etc. nevű munkájának magyar fordítása ki fog nyomtattatni, hogy ha ő nagysága neve alatt a M. Minervába akarja azt iktattatni. A melyre Nagy Sámuel ur örömmel s köszönettel reállott és meg is ígérte fordításának kezemhez adását.“¹⁷

Péteri Takáts József 1799. július 15-én felkeresi Nagy Sámuel Bécshben könyvkiadás ügyében.

Hufeland (1762-1836) német orvos, Weimarban működött, a Jénai egyetemen is tanított.

Királyi dicséret, 1808 (eleje és vége)

R. H. 14. 0. 14.

Ominis imperialis principis tua,
 justitiam fides sub san cti spiritu,
 in causa publicorum beneficentibus
sanctissimam Spem et Alacritatem,
 in se manifestantibus, nam quod beneficentibus
in gratia, Quoniam beneficentibus
sanctissimam Spem et Alacritatem manifestantibus

in causa publicorum beneficentibus, nam quod beneficentibus
in gratia, Quoniam beneficentibus
sanctissimam Spem et Alacritatem manifestantibus
 Operis sanctissimam Spem et Alacritatem 1788.

Alacritas

A királyi dicséret (1808) német szövegének átírása

Seine Kaiserlich Königliche Majestät haben **das für die Kranken beym Comorner Festungsbau dargebrachte Geschenk** Allerhuldreichst aufzunehmen und zu befehlen geruhet Euern Wohlgebohren für diese patriotische und menschenfreundliche Handlung die zugleich einen Beweis von **wohlthätiger Theilnahme an dem Schicksal der erkrankten Krieger** liefert, die Allerhöchste Zufriedenheit zu erkennen zu geben.

Ich mache es mir zum auszeichnenden Vergnügen, diesen Allerhöchsten Befehl Euern Wohlgebohren mitzutheilen.
Ofen den 10ten dezember 1808.

Allvintzy

An den Medicinae Doctor Herrn v. Nagy Wohlgebohren.
zu Comorn.

A királyi dicséret (1808) magyar fordítása

Ő Császári Királyi Felsége méltóztatott a **betegeknél a komáromi erőd építésekor átadott ajándékot** legkegyesebben elfogadni és megparancsolni, hogy Nagyságodnak ezért a hazafias és emberbaráti cselekedetért, amely egyszersmind bizonyítékát adja a **megbetegedett harcosok sorsában való jótékony részvételnek** is, Legmagasabb megalégedését kinyilvánítsam.

Kitüntető örömmel tekintem, hogy ezt a Legmagasabb parancsot Nagyságoddal közölhetem.
Buda, 1808. december 10.

Allvintzy

Medicinae Doctor v. Nagy Nagyságos Úrnak. Komáromban.

(báró Alvinczi József (1735-1810) tábornagy, Magyarország katonai kormányzója 1808-tól.)

Kazinczy levele Nagy Gábornak Nagy Sámuellel való találkozásáról, 1803

a' két első kereket, különben öszvetört volna), felköltem 's nem csepegő, hanem bugyogó orral mentem vissza a' fogadóba, 's a' Felesert az útszán kapván vittem, hogy lásson karomhoz. Orrom eltört porczogóját magam raktam helyre, 's nem engedtem, hogy a' Feleser hozzá nyúljon, félvén, hogy elrontja. Azonban irtam a' jobb karommal Dr. Nagy Sámuel Urnak, hogy jőjjön 's tekintsen-meg. Karom sem el nem tört, sem ki nem ficzomodott, sem a' csont meg nem hasadt: de Dr. Nagy Sámuel és Pezzl felcsér Komáromban azt mondták, hogy olly esetet és contusiót nem lehet képzelni. Tatán egy egész hétig feküdtem, 's 62 ft. el repült reám és a' Kocsimra. 28-ban Komáromba mentem. 29-ben Nagy S. barátunknál ettem és viziteket tettem. 30-ban elindúltam 's 31-ben ide értem. Itt felfejtettem a' kaputrok balkarját 's bé pantlikázva 's be kötve járok fel 's alá; de érzem, hogy az nem tanácsos. Ha lehetne, repülnék haza: de az még nem lehet, mert hálámat bé kell nyújtani. Azonban sebes, azaz varas orral és nyakon függő karral oda nem mehetek.

Nagy S. és a' kis Luise köszöntik az Urat. Valóságos barátsággal vannak az Ur eránt. Tudakozták mind ketten háládatos tisztelettel Berzeviczy Pál Urat is, 's sajnálva értették betegségét. — —

Kazinczy
balesete
Tatánál

Látogatás
Komáromban

„Nagy S. és a
kis Luise”
üdvözlete

Mineralógiai működésének összefoglalása:

Reichsgraf Dominik Teleki
von Szék
Präsident.
Johann Georg Lenz
Director.
Samuel von Nagy
Secretair.

- **Komárom, 1789-92:** Tudós Társaság, írások a Mindenest Gyűjteményben (?).
- **Debrecen, 1797-ig:** Sander lefordítása, átdolgozása, kiegészítése magyar adatokkal.
- **Jéna, 1797-99:** Ásványtani Társaság alapítója, magyar titkára, egyik legaktívabb tagja, majd tiszteleti tagja.
(Zay Sámuelnek küldött oklevél, Jéna, 1798. jún. 2.)